

Српско археолошко друштво

Народни музеј Топлице

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLV СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Прокупље, 26. – 28. мај 2022. године

Програм, извештаји и апстракти

Прокупље 2022

Организациони одбор скупа

Драган Поповић, в.д. директора, Народни музеј Топлице

Сања Црнобрња Красић, Народни музеј Топлице

МА Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва

др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва

др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Београд

doc. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

др Миљана Радивојевић, UCL Institute of Archaeology, London UK

dr Mario Novak, Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

dr Tamas Hajdu, Department of Biological Anthropology, Institute of Biology, Faculty of Science Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд

др Селена Витезовић, Археолошки институт, Београд

mr Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј у Београду

др Јелена Анђелковић Грашар, Археолошки институт, Београд

др Бојана Племић, Академија струковних студија, Београд

др Видан Димић, Археолошки институт, Београд

др Ана Ђуричић, Лабораторија за биоархеологију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

др Ксенија Ђукић, Лабораторија за антропологију, Институт за анатомију, Медицински факултет, Универзитет у Београду

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Народни музеј Топлице, Прокупље

За издавача: Адам Црнобрња и Драган Поповић

Штампа: Colorgrafx, Beograd

Тираж: 125

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-19-9

Република Србија

XLV скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и информисања и Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

САДРЖАЈ

Програм XLIV годишњег скупа.....	5
Извештај о раду УО САД.....	17
Извештај о финансијском пословању САД.....	22
Извештаји о раду секција САД.....	24
Одбрањени радови на катедри за археологију.....	33
Записник са XLIV скупштине САД.....	36
Самостални стручњаци у култури (обавештење).....	39
Резимеи.....	47

У овом раду ћемо кроз различите примере касно-античке митолошке скулптуре са простора римског централног Балкана, анализирати њихову симболику, функцију и значење које су имале за њихове власнике. Уједно ћемо разматрати зашто се одређени митолошки мотиви, карактеристични за римску иконографију попут мотива *Vestalki*, *genija* римског народа итд. не појављују у корпусу камене митолошке скулптуре централног Балкана, као што ћемо се и фокусирати на главне уметничке центре утицаја на митолошке теме у скулптури касне антике. Питања која се односе на промену функције митолошке скулптуре у периоду касне антике ће такође бити редефинисана, у контексту тога да елита римских провинција и даље негује свој укус у духу *paideie* односно класичног образовања, с тим што култна функција статуа polako губи на значају и добија искључиво уметничку димензију.

Најзад, осврнућемо се и на питања уништења митолошких скулптура у периоду касне антике, као и на до сада познате статуарне групне налазе, који су били или сакривени пред неком опасношћу или пак заkopани односно „сахранјени“, услед њихове „демонске“ природе од стране Хришћана.

Ивана Косановић, Археолошки институт, Београд
Бебина Миловановић, Археолошки институт, Београд
Наташа Шаркић, Aita Bioarchaeology, Барселона, Шпанија

ГРОБ СА ПРИБОРОМ ЗА ПИСАЊЕ ИЗ РИТА (ВИМИНАЦИЈУМ)

Током 2016. године спроведена су заштитна археолошка ископавања на локалитету Рит, који се налази североисточно од градског језгра Виминачијума. Истраживања су вршена на месту предвиђеном за изградњу монтажне станице за потребе површинског копа Дрмно. Истражен је део античке некрополе са рововима за дренажу терена и више бунара. На некрополи су констатовани гробови инхумираних и кремираних покојника, датовани у II и прву половину III века.

У једном од гробова нађен је прибор за писање. Ради се о кремацији типа Мала Копашница – Сасе II, у којој је била сахрањена одрасла особа са фетусом, изнад које је инхумирана индивидуа децејег узраста. Поред гробних прилога у виду три керамичка крчага и једног лонца, нађен је и новац из друге половине II века.

Сет прибора за писање пронађен у овој сахрани, на дну етажа, састојао се од четири гвоздена инструмента – три стилуса и једне спатуле за глачање воска, коришћеним за писање на воштаним таблицама. Уз сам прибор је нађено више бронзаних нитни, од којих је неколико било

и позлаћено, вероватно део футроле од органског материјала у коме су предмети за писање чувани.

Звездана Штимац, Музеј Срема

СЛУЧАЈ *TERRA SIGILLATA MARMORATA-E* НА ЛОКАЛИТЕТУ 42 У СИРМИЈУМУ

Прва систематска археолошка истраживања Сирмијума почела су 1957. године и трају до данас. На локалитету 42, који се налази у централној зони данашње Сремске Митровице, откривени су остаци стамбене архитектуре. Ранији слојеви локалитета показују да је у првом веку нове ере на истом месту постојао пагански храм.

Керамика која је пронађена на овом локалитету, а која се везује за римско насељавање ових простора, се везује за период од првог до четвртог века нове ере. Један од налаза керамике из првог века нове ере су и три фрагмента *terra sigillata marmorata-e*. Производња ове врсте керамике се везује за само једну радионицу. У питању је *La Graufesenque* радионица која се налазила у јужној Галији и која је дејствовала од 14. до 80. године нове ере. Пронађени фрагменти који припадају овом типу посуда, и који техником израде имитирају мермер, пронађени су у истом слоју.

Чињеница да се ова врста керамике производила ван Сирмијума, указује нам на трговинске везе и контакте локалног становништва са другим провинцијама Римског Царства. Такође, указује и на постојање појединаца који су себи могли да приуште набављање ове врсте керамике.